КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Шотта, 23 сентябрь, 1967 шу. № 113 (4438). Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхачу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

«Красный молот» яхача заводе болх беча бригадийн юкъе итт-ра хьалхарчарна коммунистически къахьегаман сийлен цІе яккхинарех цаІ — В. И. Абрамов корта лаьтта слесарийн - сборщикийн бригада. Цу цІера сий лекха лелорІа-гада хьайоогІа иза. ХІара сменин нормаш 125 — 130 процент кхоч-чуьйра, цІьта тІехтаьхна кхо-чушдинчу Октябра цІий сийна тІе-хІиза социалистически декхараш. Технически отделан тІехьожаме бо-цуш тІехдика продукци а бригадо [illegible]. Инитта къахьегамо сен-гІат кхеийна цу Октябра дезача цІерин, машиностроительни денна. Хьинира къахьегарца белгалбаьл-ла бу цига слесарши-сборщикаш Голкин Владимир, Комаров Бо-рис, кхийерш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аттте-хьа) В. Голкин, В. Абрамов, Б. Комаров.

М. Плиев сурт.

(Машиностроительн Денна лехаш материалаш [illegible] газета 3-чу агІо тІера).

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

ТІАГІЕРТТА ЮКЪЕКХАХЬА ІИЛМАН ЛАРДА ТІА ВІАШТІЕХЬБАЬККХА КЪАХЬЕГАМ, ЛАКХЪЕ ПРОИЗВОДСТВА КУЛЬТУРА

КПСС Центральни Комитето дийнад Іилман ларда тІа віаштІехьбаьккха къахьегам промышленносте юкъекхахьарая производства культура лакхъяраш Свердловски областнойн Рыбински городской партийни организацеша беча балхах дога хош. ТІайннача сонач тІа белгалдаких, хІанзарча хьалхина, хааькъ боахама доакъош тІа-тІа боккхагІа хувш йолча масштабе кер-дагІча техникаца кийчлеча, болхлойн, специалистийн квалифицированни кадраш хьалкхийлача хена, произ-водство, къахьегам, доаллелга Іилман ларда тІа віаш-тІехьлаккхар къаьстта боккхача доархІама хилар. Нах-ха къахьегам пайданагІа хургборче тайпара, Іилман ларда тІа віаштІехьбоаккхаша барг баш, нар баха хьа-лаш тоаланза а цу ларда тІа къахьегама оасарле лакхъелга віаштІехьдаккхаша а дарг Іаш. Дукха пар-тийни профсоюзни организацеш, общественни произ-водства эффективность лакхъярах йола КПСС XXIII-ча съезда указанеш кхоачам а яш, уйла дукхагІа тІа-ахийта яьнна уж декхараш кхоачашдара.

Іилман ларда тІа віаштІехьбаьккха къахьегам юкъебахьара а заводехи фабрикехи производства куль-тура лакха йола предприятешка ар дукха делаю яхь де-тІайоалара а даькъе дика опыт Іоаьнй Свердловски об-ластен городе Рыбински. Цигарча промышленносте віаштІехьаьнноз оборудованех бизагІа пайда эцалга, болха ха кІеанагІа йоалга, болха тІа хьалда латта при-емаш юкъехкхуьйлга, болах беш йола моттигаш пайла-нагІа хургйоаца тайпара кийчъелтеш нарна яша гІула-хаш нахадлаш хулийтилгеш, производственни планаш уттаярех доал дарел прогрессивни системаш карарч-даелга, къахьегамаш хьалаш тоаделга, къахьегамхой культурно-технически боарам лакхбелга Іалашеш йола комплексни мероприятеш кийчъяра, нарна планаш уттара, уж лакхъяхара керда методаш юкъекхуьйлга. [illegible]

[illegible] кхуьллара дакъе Свердловски областнойн Рыбински го-родской партийни организацеша чакхдоакха гІуллакхаш. КПСС Свердловски обкома Рыбински горкома тІаьхь-лад ца болх ерригача партийни, профсоюзни, боахама органийн, хІара производственни коллектива хІара лер-дара гІуллакх а хинна діаоттаргболаш діахо шерийн кІоаргбари Іалашделга.

Союзни республикай компартийн Центральни Комите-таша, парте крайкомаша, обкомаша могаш НОТ промышленносте, транспорте, гІишлошъеча юкъекха-хьара гІуллакх чалагІча хьал тІа за дьожалга, партий-ни, советски, боахама, профсоюзни организацей низаш. Свердловски областен города Рыбински парторганиза-цей опытах пайда а эцаш. Іилман ларда тІа віаштІехь-баьккха къахьегам мачотта юкъекхуьйлараш производ-ства культура лакхъяраш тІаэраздела.

Центральни, республикански, краевой, областной газетий редакцеша, радиовещанеи телевиденеи коми-теташа тІевлилла промышленноста предприятешка, гІишлошъеча, транспорте беча болха хьалха латта опыт производство, къахьегам, доал дела віаштІехьдоаккхача керда карагІайнкараш дика зувшилгеш нарна про-пагандо елгеш. Цу гІуллакха Іилма-популярни доку-ментальни фильмаш дукхагІа арахеца деза СССР Ми-нистрий Советерча кинематографе гІуллакхаша йолча комитето.

КПСС ЦК-ас министерствайн ведомствайн кулгалхой декхарийла баьб шоаша карарча предприятешка про-изводство, къахьегам, доал дела Іилман ларда тІа віаштІехьлаккхара принципаш лерргІа чакхйоахилга Іалашдела, уж проблемаш къоастаеча хана дай-мехкен дла-лох декхарех Іилмани практикани карагІаьнираш плана боарамагІа Іоналелеш доаржаделгеш лертІаракка, къахьегам, промышленни эстетика, санитария, гигиена віаштІехьйоаккхилга тоаддергІала рекомендацеш кий-[illegible]

[illegible]

ГУЙРЕ КХАШКА...

Лентара лелга гаргагІерт Сий-лахь доккха цІей — Советий Іаьла-ла 50 шу дуза из. Цудухьа дерригa нехаш тІаадахийта кхашкара балхаш чакхдахара къахьегаш ба Нохч-ГІалгІайчен кхашкарен фермашкарен къахьегамхой.

Шоллагіа хьувкъам чуэцара тем-паш лакхлу. Тхьоалмеіа сентябре тІакхоачаш 2.200 гектара тІара чуийнай шекара свекла, из дуз чуэ-па еачех 21 процент. Ділазача ше-раш ийсхича шекара свекла чуэца-ра балхаш дукха дакагІа лех укх шера.

ЧІоагІа дьийкъай из маькхера культура Гудермесски, Урус - Мар-тана, кхьча районий боахамешка. ХІара гектара тІара 281 центнер йоаккх Урус-Мартана боахамаша, хІаьта гудермесаша — 213 цент-нер. ХІанзале шекар доаккхача заво-де 36,4 эзар тонн діаккхачийтай.

Даьтта доаккха генараш 18,2 эзар гектара тІара чуийнад, из хул чуэпа лезачох 69 процент. ХІара гектара тІара 11,5 центнер йоаккх механи-затораша, хІаьта Грозненски района боахамашка—12,8 центнер. Сунжен-[illegible] — 15,1 центнер.

[illegible]

Гутахьа чуэ [illegible] 14,2 эзар гектара тІа [illegible] ах діатийна баьнна механизаторaш, Гудермесе — 30-процент.

1967 шера 20 сентябрь тІакхоа-чаш чуийна шекара свеклан діадий-на гурахьа дуз ялата.

(планах проценташца)

Районаш	чуийна шекара свекла	діадийна гурахьа дуз ялаташ
Ачхой-Мартана	21	12
Ведана	—	—
Грозненски	19	8
Гудермесски	26	30
МалгІабика	—	—
Малгеречин	—	15
Наьсарен	7	1
Наурски	—	22
Ножай-Юрта	18	5
Советски	—	—
Сунженски	—	1
Урус-Мартана	25	—
Шаьла	21	3
Шелковской	—	49
Ерригача республике	21	8

ХАНАЛ ИТТ ДИ ХЬАЛХА

Октябра сийна тІаий-па социалистически де-кхараш паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоа-чашъеш [illegible]

[illegible]

З. РАДЧЕНКОВА, Грозненски сладкой фаб-рика инженер - экономист.

МИНТА КХОАЧАШДУ ЮБИЛЕЙНИ ШЕРАРА ДЕКХАРАШ?

Лаккхара хьокхамаш дахьараш

Дукхаьча коллективаша юкъе про-изводствени отношенеш дика віаш-тІехьаьнначa, кхоачашдаллаш тайп-тайпара детІа пайдане доала кхе-къар Іалашдаьча, къахьегам дика віаштІехьбаьккхача фермашка мара лакхара хьокхамаш даьхадап хьай-баш лелалераша. Хьокхие а Науэ-ски района «Терский» яха совхоз. Республика хьайбаш лолалерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара меттиг яьккхай цу боахамо. Совхоза дикагІа болча доярка З. Завпаевас діабахача бархІ бетта хІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 2730 килограмм шура яьккхай. Цу боахама шурий - товарни фермай дукхагІа болча доаркаша шоаш лелаеча доахах хІаранегара юкъера лаьрхІача ши эзар килограмм шура яьккхай.

Дика къахьегама талламаш даьхаз Сунженски района Кирова цІерагІча колхоза, Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза, цхьоалагІча шурий совхоза хьайбаш лелалераша. Паччахьалкхенга шура йоалара ше-ра план толамца кхоачашъяьй Гудер-месски района «Кавказ», «Дружба», «Октябра 40 шу» яхача колхоз[illegible]. Сунженски района Ленина, XX-ча партсъезда цІерагІча колхозаша, Ве-дана района боахамаша.

ЦхьабакъДа цхьалолча боахамаш-ка хьайбаш лелалара дакъа боагІа теркаш тІебахийташ. Шура лиххара, из паччахьалкхенга йоалара цІен-хаштта тІехьалус Ачхой - Мартана, Наьсарен, Шаьла, Грозненски райо-на цхьацха боахамаш:

Юбилейни шерара декхараш кхоа-чашдар доархІане за хьагІахьалчай хІана. Кроитача резервех пайда эцаш къахьег хьалха хаттача боаха-мий хьайбаш лелалераша Октябра дийнча толамица лаьцабахара. ТІайнна социалистически декхараш кхоачашдара хадзанза тІахьожам доаттабе беза производствана.

ДІАБАХАЧА БАРХІ БЕТТА ЦХЬАН ІАТТАГАРА ЮКЪЕРА ЛАЬРХІАЧА ЭГГАРА ДУККАГІА ШУРА ЯЬККХА ХЬАЛХА ЛАТТА ДОЯРКАШ

(килограммаш)

Рыбалко М.	Сунженски Кирова цІерагІа колхоз	2940
Заифаева З.	«Терский» совхоз	2730
Балан В.	Шелковской «Путь к коммунизму» яха колхоз	2710
Антаева Б.	«Терский» совхоз	2687
Синакина М.	«Терский» совхоз	2640
Хучиева А.	«Терский» совхоз	2639
Бакиева Р.	«Терский» совхоз	2614
Басханова К.	«Терский» совхоз	2604
Анохина М.	Шелковской «Путь к коммунизму» яха колхоз	2663
Алиева А.	«Терский» совхоз	2575
Гайсунова Я.	Искусственни осеменени и станци	2567
Мажидбекова Г.	Шелковской «Путь к коммунизму» яха колхоз	2551
Кандиева Н.	«Терский» совхоз	2527
Кулишова М.	Шелковской Ленина цІерагІа колхоз	2522
Белова П.	Шелковской «Красный пахарь» яха колхоз	2521
Масхудова А.	«Терский» совхоз	2513
Нарвилова А.	Наурски Ленина цІерагІа колхоз	2512
Шамсанова Я.	«Старо-Юртовский» совхоз	2488
Шахмурдова Я.	«Горячеисточненский» совхоз	2476
Халилова К.	«Горячеисточненский» совхоз	2472
Ахмадова З.	«Горячеисточненский» совхоз	2466
Полушкина Л.	Сунженски Кирова цІерагІа колхоз	2467
Юлакаева К.	Шелковской «Красный пахарь» яха колхоз	2465
Бойченко Е.	«Терский» совхоз	2446
Муртазова Г.	«Терский» совхоз	2445
Абубакарова Т.	Племенной станци	2435
Закаева Б.	«Терский» совхоз	2406
Шамиева З.	Грозненски шурий совхоз	2400
Драниченкова Е.	Шелковской «Красный пахарь» яха колхоз	2389
Детистова А.	Грозненски I Мая цІерагІа колхоз	2370
Лукманова З.	Наурски Ленина цІерагІа колхоз	2360
Агеева Е.	Грозненски Ленина цІерагІа колхоз	2356
Лужева М.	«Терский» совхоз	2347
Алиева С.	«Терский» совхоз	2344
Ивашина Н.	№ 1 йола шурий совхоз	2334
Хойуева З.	«Терский» совхоз	2331
Кириллова В.	№ 1 йола шурий совхоз	2321
Сазонова П.	Сунженски XX партсъезда цІерагІа колхоз	2312
Шахбиева А.	«Горячеисточненский» совхоз	2305
Проянина А.	Шелковской «Путь к коммунизму» яха колхоз	[illegible]

ДИКА КЪАХЬЕГАШ БА

[illegible]

центнер я цига. Цу звенона тІехьа ца буеаш хьабагІа Аста-мирова Дашубикай звено болхлой [illegible]

Я. ЦУЕВ.

Урус - Мартана района «Гехи-ский» яхача совхозе [illegible]

Н. Кобошвили сурт.

БЕТТА ПЛАН — АХ БЕТТА

[illegible]

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Гвинея партийно-правительственни делегаци КПСС ЦК тІаэцар

[illegible]

РСФСР КУЛЬТУРАИ ИСКУССТВАИ ДЕНОШ

[illegible]

21 сентябрь. (ТАСС).

Партийни стаж—ах бIаь шу

Шовзткъеи итт шу хьалхагIа большевикий парте ихай Павла Ильиничиа Сивкова. Эттара хьалхарча коммунистацца цхьана цо дакъа лаьцал Тюмене Советаш чIоагIъеча. Городе бахача наха юкъе революционни литература даржадаш хиннай. Брошюраш-па, газеташца ихай из фабрикий, заводий болхлой болча, казармашка.

19 шу даьнна коммуниста дружине дIаязъеннай, хIаьта цул тIехьагIа Тюмене эттара хьалхарча шIетвардейций - коммунистий отряде.

Гражданекти тIом чаьхбаьннача тIехьагIа дукха ца дIабеннай Павла Ильиничнас наха пIагIа ала гIулакхаш ду служащ города вIашагIйоххара, берий учреждененеш яххара, цо мерта хьабалла болх баьб.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом лаьттача халача шарашка коммунисткас П. Сивковас нахъъостал дахь хьувкъам чушача, автофонетациони мастерскашка болх баьб.

Къахьегамахи къовсамахи дизна дола П. Сивковай деррига долчIа вахар халкъа хетадаь хиннай. ХIинц а, Павла Ильиничнай 69 шу даьннача хадп, болх боадаш, ладаца йоацаш Iелуш ю из. ГIулакхехи йоацахоахи дизза да цуи денош. «Знание» яхача общества областной организаце, машар хорабара областной Совета, истерен архитектурин памятникаш лардахара городской совета член, къахьегама ветеранийн совета член а Павла Ильиничиа.

— ХIанз а айса сай халкъа пайда беш хиларах са ираз долаш хет сона, — боах цо.

И. Саломонникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТIАЙЙЦА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯРА—ЦАХАДДАШ ТIАХЬОЖАМ

(«Алханчуртский» совхоза партийни организаце лаккхехьа латтача органий решенеш кхоачашъяра озьтах лаьна).

Массехк бутт хьалха «Кавказ» яхача колхозен шоллагIча мехкдаьтта доккхача промыслан партийни организацеша оборонно-массови балха кулгал мишта ду зувнаш бюро хилар КПСС МалгIабика горкоме. Дукха кхоачамбоацараш гучабаьлар, беих баьккхар парторганизацей секретарех, профсоюза, комсомола болхлоех.

Из решени района парторганизацешка дIалхийтар массаза санна. Царех цаI «Алханчуртски» совхоза партбюро секретарага Бараноев Идрисага а кхаьчар.

Цо цхьабараша санна йийша а йийша сейфа чу дIайиллакхар из. «Укх тIа зувнараш санна кхоачамбоацараш вай балха юкъе а корадоатгIаргда техкача аьнна коммуниста нов. Пурова поручени елар по совхоза ДОСААФ комитета болх тахкa аьна.

Дукха ха яладеза из гIулакх дувцаш партбюро заседани хилар. Отчет йир комитета председателе нов. Касиева.

ШенхIаштта гIалаташ, кхоачамбоацараш гучадаьлар бюрона, геттара мела делар совхозе спортивни болх, оборонно-массови балха пропаганда елга. ДОСААФ-а комитето шиЙ балха план оттаеш хиннаяц, дукхача хана цхьакхьа заседани яь хиннац. Цхьаккха порядок хиннац членски взносаш гулъечен царна учет лелаечен. Дукха дийцар бюро заседание цу кхоачамбоацарех, уж дIадахара наькъаш белгалдаьхар.

ХIанз диканIа дел совхозе спортивни а оборонно-массови а болх.

Иштта, вахара юкъенхаьа гIерт совхоза партбюро лаккхехьа латтача органаша даь сецамаш, решенеш, указанеш. Царех цхьаь цаI йисаш укхаза хьал ца лоацаш, пайда ца эцаш.

«Кагирхошта юкъера ихетама болх тоабе» аьнна постановлени йир партия горкома пленумо.

Эттара хьалха цу постановленех лаьца дош малагIча отделене дийцача бакъахьа да аьнна шоайла датабьлар бюро членаш. Из гучаьхарча партийни собрание коммунистически кхетама болх эсалатIа лепача йича бакъахьа я аьлар цхьабараш. Бюро цу деша раьза хилар.

Моттиг а хорайнр. Из яр совхоза шоллагIа отделени. Кагийча наха тоамбоаца гIулакхаш лелалу, эхь вэзел лелаваш кхача моттигашкаое хьатIабаьхкача къонача тьехархоитпа, ихаш хабараш хезар питара тIехьарча хана. Бюро членаш шоаш а хилар цига баха тохкам беш, бахача пахана къамаьлаш деш. Цу тIа участкови милиционера гучаьнна порядок талхаеш моттигаш а яр. Цудухьа совхоза берига коммунисташ цига вIашагIкхийтар. Цига бар цу Юкъерча Ачалкхера дукха нах, зьехархой.

Дукха пайдане къамаьлаш дир цига наха, дукха дийцар кагирхоша тайп-тайпара во гIулакхаш лелалара баьлнаш, уж дIадахара наькъаш.

ХьалхагIа санна трафаретни а йоацаш яр собрание, практически кхоачашдергдолча тайпара цига яь решени.

Цу решене тIа хиннача цхьа пункт укх тайпара яр: «Къахьегам—дикагIа вола воспитатель ба. Цудухьа кагирхой дукхагIа къахьегама, общественай вахара юкъеза бера».

Цул тIехьагIа цу гIулакха дукха уйла тIаьххийтар партбюрос. Совхоздерча 100 агитатораша юкъе 90 сар 30 шерага кхаччалца ха йоааш къона нах ба хIана. Пенсаетий рев-коллегий 33 членах 21 кагий нахи мехкарийи ба, дукха ба совхозе депутатала хержа, парте дIачуйнца, тайп-тайпарча общественни организацешта кулгалле бакийта кагирхой. Цар лерттIа кхоачашлу шоашта тIадилла декхар.

Укх тIеххьарча хана общественни порядок толхаярй аьнна хIанз зезаш Юкъерча Ачалкхе.

Ше яь решени из бокъонна кхоачашъяь дIалаьа бIаргкхайлаахийташ партбюрое, цох лаьца яь мероприятеш шоаш къаьстта дIа а кхийнна хIара пункт кхоачашъеда мишта латт хьеж.

Вешта аьлча парте хьалхашка уттаду декхараш толамца кхоачашде гIерт «Алханчуртски» совхоза партийни организаци, из цул дукхагIа дилча даькъе вIаштIезьа а доал.

Н. КРЕСТЬЯНИНОВ.

КПСС МалгIабика горкома оргатдела заведующи.

ПОЛИТИНФОРМАТОРАШ—БАХАЧА НАЬХА НОВКЪОСТИЙ

Бокхача базанаца гIаш тха Дубовская яхача станице бахача наха шоаш болча кердача газеташна, журналашна вена почтальон. Цхьабакъда, керда литература деша, тоьал дийша боацача сага дукха ца кхеташ, жоп дала ца хоаш хаттараш мийслу. Из па кхийттача деша жоп лурстар политинформатор ва. Цудухьа тха юрта бахача наха доккха сий ду политинформатора, цуна дагабуа, цунгара консультаци эц. Укх тIеххьарча хана боккха теркам тIабохийт тха колхоза партийни организаце политинформаторий мугIараш шердара, цар болх товбара. Царца ханнахьа занятеш ю.

Политинформатораша хIарана информаце керттерча къаь дешах дувц къахьегамхошта: дунен халкъаш юкъера положенех, вай мехкен партен вахарах, советски сага духовни сибатах, чакхбоах шоай болх. Цар балха ннахаддаш тIахьожам лоаттаду парткомо.

Хьалхе парткомо оттаьча планах бу болх политинформатораша. Из бальан болаш цар вIаштIехьдоаз занятеш дIаяхьа эшаргдола литература хьахержа а. Беседа, лекци еша кийчбала а. Беседа 40—50 минут ха дIалоац. ХIаьта а кхашкара ялат чуцара балхаш сихлеппача хана оаха кхы а леацагIа ю уж. Цхьабакъда пулухьа, каст-каста ю оаха уж кьетта, кхашка. Дукха ба тха дика информатораш. Колхозе мел волча сага хов цел дика чулоацам болаш, хазувгIарацца кхетаеш хул Кочетков Михаил Иосифовича ю беседаш. Цул балхапара, къаьстта белгалдаккха лезар фуд аьтча, из да ше наха лувцар секъердаме, боккхача безамца. наькъа хьинар совдоаккхаргдолаш кулца цунна хар. Из каст-каста бIаргаго йиш я фермашка, кхашка, хьатта. Массанахьа дика тешаш эгунна.

Из санна наха хина тешал дел ба политинформатораш Николай Сергеевич Буланный, Дмитрий Терентьевич Ерошенко, Мурат Макшарипович Букепов, Магомадов Махьмад, иштта кхыбараш.

Доккха новкъостал ду информатораша колхозенна тьатIахоагIача шоай сий тIайийна декхараш кхоачашдара. Новчанха юкъе беш бола культурно-просветительни болх аьбаеса хьежа лаккхагIа хургва коммунизм хьалчача колхозхоша лоана дагьа.

О. ПТАШКИН.

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза партийни комитета секретарь.

СИХАГIА АХА ДЕЗА ЛАЬТТА

Укх шеранчохь хеттана хьалана геттара чIоагIа хийнар ургбоахама балхаш дара хьаш. Сентябра бетта доагIаш лакъха кхачвад силос кийчъяр, генараш, шекара свекла, хлатйаи лаьрхIа хьаннIаш чуоар, зйбаш гурахьа яшташ дIадераш лахьташ, хлаташ хIалене хьажагIа лаьтта кийчдар, кхылсари свеже доза бехкенадме балхаш.

ДIахорча хьувкъама теншаме ларлдоллара тар ма лу сихагIа гурачьа ялатаи хIалургдола лаьтта аха деза, хIана аьлча кIан мукхи дIадув хаваш хIанзие а хьатIалттай.

Лаьтта ахара гIулакх къаьстта воча хьала тIа да «Назрановский» совхозе. Цудухьа совхоза директе новкъостал хийхал промышленни организацешкара. ХIанз совхоза кхаш ка бах беш я «Грознефта» Барабулакски конторера С-100 яха 8 трактор. Лаьтта оахача 5 агрегато 26 балха дийнахьа 560 гектар лаьтта ахад Яндарерча отделене, 12 дийнахьа ПхьилекъонгиЙ-Юртарча отделене 3 тракторо 96,8 гектар аьхад. Из геттара кIезига ма, хIана аьлча цу юкъа 1,5-за дукхагIа лаьтта аха дезаш яр С-100 яха низ бола тракторш. ГIулах техкачул тIехьагIа гучадаьннах, тракториста Донченко Петра 12 балха дийнахьа 41 гектар аьха хилар, вешта аьлча норнах 4,4 гектар аха езача, сменах юкъера лаьрхIача 3,4 гектар мара аьха ца хилар. Выработка кхы цул лакхагIа яр С-100 яхача шоай тракторашца 10 сменех 37 гектар мара ца аьхача С. А. Шевцюковен И. Г. Житниковен. Иштта да кхыбарий хьехамаш а.

Фу хиннад? Сел лоха хIанай балха овсарле? Эттара хьалхара бахьан — дениен бийсанкен лаьтта оахаш агрегаташа 6—7 сахьат мара ца лаккхар. ШоллагIа — низ болча трактораша тIехьадийза 4 корпус йола лехараш мара ца хилар (Яндарерча отделене).

Низа даттача хьешка хьакхьолургдий балха ...? ...га дахьъаргьа.

С-100 яха трактораш ...гаш болча ...хIанз ...бях бер ... уйхе йиь ...вIаза... Бол беча хана делах лац цунга. Бол беча хана делах скоросташ дукхагIча даькье 1-гIеи 2-гIеи ярашI я.

Цига балха овсарле лоха хиннор бехке яр техника а йоацаш, агротехника я.

ХIанз Яндарерча отделена гурахьа ялатаи хIале лаьтта ... участке массехк шера вIалтта хIаюнш хиннараш мугIарашта юкъе нух техкалу культураш хиннай. МугIарашта юкъе каст-каста обработкаш яри лаьтта тIийхага оахаш лелалара бахьан долаш чIоагI а дениа С-100 санна низ болаш йолча трактората а хална мара дIалтIаозьшхалац.

Дукхача шерашка шоаш деш хиннa гIалаташ укх шера тоаде дагор хIаа совхоза кулгалхоша, цудухьа силоса лаьрхIа хьаьнIаш чуйна ма яьллиге а, гурахьа ка бала ялатаи тIаде кийчде бозабеннаб кхаш. 25—27 сантиметр кIоарга ду оахаш. Цхьабакъда, Барабулакерча механизаторашта хало я оахаш деш, хIанз аьлча участок овсарле хьалбахьаш. Силос хьоккхача хана кхай тIа ала йиса чакеIгIаш нохараш юкъе а ухаш, оахаш во а кIезига а дайт.

ШоллагIа бахьан да Карабулакерча трактористашта балха овсарле лаккхагIа хилийта безам болаш ца хилар, хIана аьлча массаза а шоаш болх беш йолча моттигашкара цар 7 сахьата баьча балхах доагIа алапе хIаьта а вета а дикза хьа ма эцийи. Цудухьа, дукхагIа йолча хана 7 сахьата болх бь ма баьллиге а сихагIа вIабаха гIертаи хул уж, хIана ... ?р баьхац ... я? ...

... сом ... агрегаташа ... ...хвх мар ... хIана ... «Грознефта» тракторист ... Барабулакски ... ... тIа совхоз ... хIара тракторашка цхьацца тракторист мара ваьийтаи, цулухьа 2 смена вIашагIа ма йоллалур йисай, низ болча тракторий балха овсарле лу ... иха я лоагIа хиннай ... моттигерча тракториcташа лехкача ДТ-54 а ДТ-75 я ... тракторийчул. Масала, ... моттиге, ПхьилекъонгиЙ-Юртарча тракториста Калоев Мовлаза 10 сменах 36,4 гектар аьхад. ... Юрта отделенерча тракториста Бабаханов Юназа ... йолча тракторашца 6 дийнахьа 41,8 гектар аьхад.

«Назрановский» совхоза директора нов. Гадиева, ... хийтача механизаторий балха аьхлиа а яь, сецам баьб, моттигерча трактористашта ... тайпара ... ... трактори... хинад а ... ла аьнна, вешта аьлча цар баьча балха хьалха ... тIехьийнхара. Совхоза ... бахьа механизаторашта цу гIулакха раьза хилар.

Из гIулакх даьчул тIехьагIа кхо за даьлар, хIаьта цуних дагадоалар а хилар. Цу хаиналла 3—3,5 гектарал тIех лаьтта ца оахаш хиина трактористаш 5—6 а кхы дукхагIа а гектараш лаьтта аха баьлар. ХIанз ха къовсац механизаторашна, хIана аьлча бIарччача денах балха пайда эцар.

Лаьтта сихагIа аьха доаккхига Iалашдергдоаш йола чура кхоачамаш а да совхозе, цхьабакъда, пайда во эц царех.

Юргача гусеничии трактораша шиЙ сменах болх байта механизаторий бац. Цхьъана трактористаш тIабохча тракторашка а бах болх. Масала, 14-ча сентябре болх ца беш латташ бIарча из дииних № 2 йолча ДТ-54 яхача Яндарерча отделене тракторо трактористи памагаш а хинна, отделене кулгалхоипта моллагIча кхыча балха тIагIа хьа а наьккха кхыьхе механизатор цу трактора тIа балха хьожаво дага ца лехар бахьан долаш. Техникехи талха каст-каста сайна латташ хул лаьтта оаха агрегаташ. Чархаш тIарча тракторашка хийнца булургбола болх байт гусеничии тракторашка.

Масала, ПхьилекъонгиЙ - Юртарча отделене дукхача хана дена силос хьо кха комбайн лелаеш я ДТ-75 яха трактор. Новкъостала бахкача механизаторашa, шоай С-100 яхача тракторашца лаьтта аха дезача моттиге, силос IотоIаеча а автомашинаш тIарен прицепаш тIарен силосни масса Iойоаккхача а болх баьб. Масала, Шихов Григоре цхьан дийнахьа баьб ма болх, хIаьта Федотов Васнле — 2 дийнахьа. ПхьилекъонгиЙ - Юртарча отделене кулгалхой уйзанех хинна да из хIама.

Ха хьежа. Лаьтта оахаргдолаш мел йола трактор гурахьа ялатаи дIадера лаьтта кийчдеча хила еза.

ХIатIалоагIача шера хьувкъама лаьрхIа дIадуваи йола фу дика кийчдаьча лаьттах давлара деррига низаш тIалакхийта деза «Назрановский» совхоза кулгалхошен специалисташен, хIана аьлча ца ба гурахьа юв культураш дика хьувкъалра бола тешаш.

Н. КУПЛЕВАЦКИЙ,

Нохч-ГIалгIай АССР юрта бахамна министерства Гостехнадзора инспекцехьа начальник.

ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛ

Хьинаре къахьийтар укх шера гурахьа дийна ялат чуоаш Шальа района «Автуринский» совхоза шоллагIча отделене кхаш леладераш механизаторашен. Гурахьа дув ялат дIадийначa хIара гектара тIара ялатах 14,4 центнер яьккха еача ялхайтта центнер ялат даьккхар цар. Бакъда, къахьегамхой а специалисташ а дукха раьза бац цу хьокхамашта, хIана аьлча кхы а лакхагIа хьувкъам хьебе йиш яр укхаза.

Укх тIеххьарча кхаь шера вIаштта цхьан участка тIа дийнадар совхозе гурахьа дув ялат, цудухьа ялата эшаш йола лаьттах йоахна питательни веществаш кIезигъеннадр, цул совгIа селитра ца хилар бахьан долаш минерални подкормка а ьлла. Ялата новкъахилар укх шера каст-каста делхаш хинна догIаш а.

ДIадахача шерашка хинна гIалаташ ца хилийтара боккха теркам тIабахийтаб бахаме хIанз, цар шоашта хьалхашка чIоагIа бехктокхаме дехкар оттаьд — хьатIадоагIача шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 22 центнер кIа чуда. Из декхар кхоачашвара де мел дезар ду совхоза механизаторашa.

Укх шера гурахьа 200 гектар мара мургьан дIадахача шера кIа хиннача лаьтта, хIаьта 600 гектар кIа укх шера шекара свеклаш силоса лаьрхIа хьажхIан хиннача лаьтта дIалургда, кхы а 120 гектар кIа пехараш гIера дIахкача лаьтта дургда.

ТIадоагIача шоа лаккхлоа хьувкъам кхебара хIанзе а къовсам дIабезабаьб совхоза механизатораша. Мукъаьаьнна 602 гектар лаьтта хIанзе аьха баьннаб уж. Агротехника бокъонашца дIадехкача тайпаза дика оах лаьтта, хIара нохарах преднлужник едай.

ХIара денна лаккхо механизатораша шоай балха темпаш, шерра кърлий царна юкъе Советий Iаьдала 50 шу дузача шойна къахьегама толамашна нахъбахара йола социалистически ях. Цу ахье даккхара толамаш доаз йоккха опыт йолча механизаторашa а къонача беххоша а. Царех ва дукха а шерашка механизаторий болх беш хьавогIа Абдулаев Себип. Сменин норма 4,6 гектар йолча, цо 9—10 гектар лаьтта оах. Себипал дукха тIехьа ца вуса къахьег цун сменщика къонача механизатора Шутаев Адама, цо сменах 7—8 гектар оах. Иштта шоай нормаш тIехкхоачабанкъ Альбиев ТIапас, Магомадов Лаьчас.

ТIадоагIача шера ялат хьувкъалара ханнахьа лаьтта ахар санна доархIаме да кхыйола мероприятеш чакхъяхар а. Иштта, лаьтта оахача нохараша тIеххьа дисковни лущильникаш арайоах механизатораша. Лаьттана обработка еча толаме къахьег тракториста Тайсумов Сулгана, Вахаев Шамиль-Паша.

Лаьтта ахараи ялат дIадераи юкъе дукха юкъ ца йоалийтаи кIа дIадебозабеннаб совхоза механизатораш, фу дIадуваш укхаза суперфосфат тосс.

Г. ИСАЕВ.

ЙОАРХIАШЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ

Сунженски райцентрера Серноводски яхача юрта кхачалца наьа вийзача теркалхаза дита хургдац цу наькъах ахаесна яь аьнна ремонт бокъкъала дика хилар. Из моллагIа бола тIо-иикъ санна хинна ца Iеш шарем дикон ба. Бокхалена а ремонт еш латт, гучегIа каст-а каст техье... а я ю.

Цхьабакъда, цу новкъа вахачо теркалхаза диса хургдоаца цхьанххаХIама-м да цига. Цу наькъа бIоаххала пун йистаи хьал а йаькъа тIаьхьа латташ амброзия яха йоархIаш а. Хьадаьннад укхаза цу карантинни йоархIашта. Наькъа улуврча сахьтарашка догIан хий Iоь, хIаьта из амброзия дегIалхийтарал тоалларан шорта кхоачамболаш а да. Массехк шу мара дац цу наькъа йистанка гIолла пон тIаювлаш а бахача наха шоай хьайбаита доакъара из хьекхаш а хинна. Цхьабакъда, наькъа участка кулгалхой наькъий йистой терко ца е бахьанча хаьа лена укхаза гIоръьннай из карантинни йоархI. Укх цхьан шера кхыен йола бахьцаш «делхалий» пе питара. ХIанз цхьаккхе а саг хилац укхаза ... хьекхаш, хIана аьлча амброзия ... ...

Наькъий участка кулгалхой бехка йийбача цу йоархIа фу доалаха дадача «Победа», «Путь к коммунизму» яхача, Ленина цIерагIча колхозий кхашка сиха дIадаржаш латт.

Наькъий участка кулгалхой «кашьбашица» амброзия тоттари сиха дIакхьачай юртбоахама техникумага. ПаргIато кхьчай цунга техникума кхаш дорадеча царна гонахьарча хьуи овсацанна я. Царна уллув гIолла тIехбулача Серноводске бахача нака шоайла хеттаи хул: хаций хьоагIа техникума кулгалхошта амброзия зе деш хилар?

Хьаьтт доахар да техникума директор вов. Аристов цу хеттара хIана зална жоп ца лун вагIар. ХIаьта цу лаьмера йоархI-м тIа-тIа дукхагIа моттигаш дIалувлаш из йоагIий. Хьанна хов, цхьа-шн шу даьча техникума кохра хоаз хьаж ухача кийзай кIорапаш дIа а аьнна, царна меттел тIаювлаш амброзия хьа хоаш дIа йола карантинни йоархIаш хургий а.

А. ЗИМАРИН.

ДИКАГIБАРАШТА—СОВГIАТАШ

Дика къахьегама совгIат кийчду Октябра 50 шу дизара цIейна Грозненски тепловознннкаша. Ер шу доладелча дена беза мухь тIаболча поездашца планал совгIа цар дIа-юха бихьа мухь 387 эзар тонн я. ДIа-юха яхийла поездаш нормал пхи сахьат сихагIа дIаюза а кхуйлаш. Кхоадь доатор 1173 тонн я, итташ эзараш киловатт-сахьат электроэнерги а кхоьй, хIаьта пачхьалкхенна кходь ахча 70 эзар сом да. Йот гIоазлоахаш да ухх бетта хьалхарча 15 дийнахьа лаьхд толамаш а. План тIеххоачаш а еш, планал совгIа дIа-юха бихьаб эзараш тоннаш мухь.

Укх деношка депо адресех горех Ростовера боккха кхаь хкьачар. Пачхьалкхен плани тIаьйна социалистически декхараш КъилбиселА - Кавказа машиннакъа коллективо толамца кхоачашдарах наькъий бувзама Министерства профсоюза ЦК-ен цунна хараpa хара тела. Ше байрах ялара дузаленна депо дукхача болхлоечта премеш ялара лаьна.

Ахчаь премеш еннай тепловоза машиниста Сальный Владимира, слесарашта Соловьев Анатолена, Германцев Валентина, токара Гаврилов Василена, дефектоскописткаа Мушкетова Евгения Ивановнайна, кхычарна.

Г. АНОХОВ.

Новинский обвалка. Свекла дIачуза цуне кийчъеннай Турбоски шекара завод. КердагIча оборудованеца кийчъаь а из хьалха латта предприятите. Шера ихаш ханая хьахха, 25-ча декабре, кхоачамбе а планал совгIа 1200 эзар центнер шекар даккха аьнна декхар тIаийнад коллективо.

СУРТА ТIА: завод ... ...

Е. ... сурт.
ТАСС фотохроника.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А...

Назрани района Долакха - Юртарча № 10 йолча тика хьахоче Мусаев Султана редакцега дайтача письме тIа йаахар цунна шийна а цунцарча кох хьахочов Муталиево Iайшета а доагIа алапи дизза ца толаш хилари районгла латтIаьача а хIама ца хулаш хилар.

Газета тIа кепа а ца техаш, редакцео респотребсоюзага дахьийтадар из, цунах да дагIор далга а дезаш. Нохч-ГIалгIай респотребсоюза правлене председатела заместителя нов. Демина редакцега дайтача жопа из яххара, техкам йича гучадьннад хьахошта Мусаевай Муталиевайнои доагIа алапи дизза дIадайнна ца хилар. Цудухьа респотребсоюзо Назрани районна ... из алапи ИЗОТ-х ма доагIа дIалулга а дIахе йолча хана шин хьахочен доагIар бихача бэарамегIа дIатехка а.

Назрани райпо председателя нов. Шадиева редакцега хабар даьд Долакха - Юртарча № 10 йолча тика хьахошта, ИЗОТ-х ма доагIа, тIадиеа алапи дIадиина хилара а дIахе йолча хана шин хьахочен доагIа алапи дизза вIатела оттадаь хилара а хьакъехьа.

ХIАРА ШЕРА ТОАЛУ ВАХАР

Халкъа реальни доходаш 1,3-за, хIаьта юртбоахама болхлой доход 35—40 процент лакхъяра йолча КПСС ЦК ХХIII-ча съезда директивашка хьежжа, парте тхоашта хьалхашка оттаьь декхар кхоачашдара йола мероприятеш белгалъяьй тха колхозе. Колхоза экономика чIоагIъяларца, хIара шера лакхлу колхозхой доходаш. Масала, 1965-ча шера ахчан доход тха колхозе 2645,7 эзар сом мара хиланзар, хIаьта укх шера 3060,1 эзар сом. Иштта дегIеенай колхозе экономика укх тIеххьарча кхаь шера. Колхоза хула доход иштта чIоагIа лакхъяь теншамерча дарда тIа: производства юкъеккувл хьалха латта четоаш. нийса делаю севообороташ. кхашка хапнахьа хьй дехк, удобренеш тувс, хIаьта дIадуваш дола фу дикагIа долча сортах хьалхарчеи шоалагIчеи классах хула.

Цу тайпара боахача производствона IалаьматIа пайдане йола мероприятеш балха юкъехкуварца хIара шера тешшаме лакхлуча доходех нийсса ахаш колхозхошта алапена хьожаш. Иштта, 1965-ча шера колхозхошта алапена 1433,4 эзар сом мара ахча даланзар, хIаьта укх юбилейни шера из 215,1 эзар сом дукхагIа хургда.

Цул совгIа, колхозхошта алапел совгIа ахча, премеш, ялат тела продукци яккхара план тIеххоачашьерга хьежжа.

Укх цифраша хьахьокхарга укх тIеххьарча кхаь шера колхозхошта цу тайпара тела ахча мел тIаккхийттад. Нагахьа санна 1965-ча шера колхозхошта ахчанна 112 эзар сом 297 тонн мах боацаш кIап мара деннадеце, дIадахача шера 172 эзар сом ахчен 1016 тонн мах боацаш кIан деннар.

Укх юбилейни шера, дукхьах ялат лаккхара план тIеххоачашъярах ахчанна совгIа 650 тонн кIа деннад колхозхошта.

Боккха теркам тIабахийтаб колхоза правлене колхозхой материальни безам совбаккхара. Из гуш а да. ХIара колхозхочо дика кхеталу боахаме йоалкха продукци дукхагIа ме хул шоай материальни хьалаш тоалургхилар. Цудухьа шерагара шерага дукхагIа хул хIара болх беш волча боахоккхочун сих дааккха ялат. Иштта, 1964-ча шера хIара колхозхочо 45 центнер кхоачар, 1965-ча шера — 48,1 центнер, дIадахача шера — 66,3 центнер. ХIаьта ахчах продукци яккхар укх тайпара дегIадоагIа: 1964-ча шера хIара колхозхочо 2103 сом кхоачар, дIадахача шера — 2446 сом.

ХIара шера лакхлу тха колхозе балха цхьан денах колхозхошта тела ахча а. Нагахьа санна 1964-ча шера хIара балха денах душ хинна ахча 2 сом 96 кепиг мара хиннадеце дIадахача шера 3 сом 63 кепиг хилар из.

Белгалде деза 1950-ча шера дена тха колхоза боахама юкъера расчет а лелаеш болх беш хилар. Болхлошта тела алапи боахама шу чакхдаларга хьежжа да цу хана дена. Вешта аьлча, продукци яккхара планови заданеш кхоачашъяргеи производственни затраташ дIалахийтаргеи хьежжа. Колхоза комплексни къ бригада болхлошта алапи тел ерриг доход яккхара процентаги производства объем кхоачашъярга дIадолачунгеи хьежжа. Къаьстта теркам тIабохийт тихала алапе фонд кхоарa. Тарифни сеткеи къахьегамах алапи тела ставкаши совхоза яхам санна я тха боахаме. ДIадахача шера бригадашта тарифни ставках алапена ахча укх тайпара хьожалир: цхьоалагIча бригадана — 115 процент, шоллагIча — 109 процент, кхоалагIча 107 процент, йиъалагIа 110 процент. ХIара колхозхочунга юкъера лаьрхIача 1964-ча шера 725 сом 60 кепиг кхаьчар, хIаьта дIадахача шера 891 сом хилар из. Нагахьа санна хIара колхозхочов бет-бетта тела алапи лаьрхIача гучалоал алапи затратех дукхагIа хилар.

ХIара шера лакхлу тха боахаме цхьан сага-балха дийнахь йоаккхача продукце мах а. Нагахьа 1964-ча шера из мах воакI сом 52 кепиг хиннабеце, дIадахача шера ийс сом 68 кепиг хилар. Шерра-шера геттара дукха средствеш IабоххиЙт колхозе кадраш кийчъярен культурно-бытовой мероприятеи фонде. Иштта, дIадахача шера цу фондага дIалахийтар кховзткъе итт эзар сом совгIа хул. хьалхарча шера дIадахийтар шовзткъе шийтта эзар сом совгIа ахча мара ца хиннача. Кхы а дукхагIа ахча дIалохийтаргда колхозо цу пайданерча мероприятешка укх шера — кховзткъе барайтта эзар гаргга сом.

ХIана колхоза чоттахь вузашка дена вагIа шийтта саг. Цул совгIа колхозе йоаш а колхозхошта даькс тела шерагара шерага мала фонд. ХIаьдахача шера цу фонде итт бIаьй кховзткъе шийтта эзар сом ахча дар.

ХIанз тха колхозе дукхагIа бола колхозхой бахаш ба нийса кепара хьалаш долча савтавтна квартирашка. ДукхагIа болча колхозхой хIамаш юкъе ...ненаш я, телевизораш я, шоай ... я. Колхозе хьалъеш а цхьан бIаьн дакъо моттиг йола культура ... школа, каста эксплуатаце хIалургьа тхьаь цхьа меттиг оттабалла йола больница.

Иштта экономика дегIаяргда хьежа толеннад тха боахаш колхозхой вахара хьалаш.

Колхоза правлене, колхозхоша Октябра цIейна шорьболхац воаргга а цу наьха вахара хьалаш кхы а дикагIа тоадара.

Н. ВАСИЛИХИНА.

Назрани района Ленина цIерагIча колхоза бухгалтер-экономист.

ХХОАНА—МАШИНАШЪЕРИЙ ДИ

СОЦИАЛИЗМА АЛХХА ЦIАI МАРА ЙОАЦА МАТЕРИАЛЬНИ ЛАРД ХИЛА ТАРЛУ ЙОККХА МАШИННИ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ...

В. И. ЛЕНИН

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ЛЕРХIАРАШИ

«Машинашъерий Ленна» къахьегама толамашца накъайоллуш тха шин шу мара дизанза йолча завода къона коллектив.

ХIинзарча техникана, тIехнийсача приборашца измерительни техника средствашца, ахавтоматически автоматически оборудованица кийчъина йола «Электроинструмент» аха завод — хургйола электрифицированни инструмент арахеца вампал—шен низ тIа-тIа алсамболуш ю. Пхе шера плано локкхий декхараш оттадина завода болхлошта хьалхашка—1965 шера 2 миллионн 317 эзарна сома мах мара ца хинна товарни продукци 1970 шера 19 млн. сома мах арахеца езаш я.

Шен низ ца кхобеш болх бу хIана завода къахьегамхоша. Сийлахь-боккхачу Октябрана 50 шу дизаре баха боггIача тайпара накъабахара, юбилейни социалистически декхараш кхоачашдаре тIеоьцуш я хIанз завода хIора къахьегамхочуо уйла, хьанкъал, творчество, гонзал.

«Машинашъерий Ди» къаьстта хоза а хеташ белгалдоаккх оаха укх шера Сийлахь-боккхачу Октябра кийчо еча ханаца кийслуш из хиларах.

Сиха дегIаух завод. Нагахьа санна заводо 1963 шера 480 эзар сома мах мара товарни продукци луш хиннаеце, укх шера цо лургья 5 миллиони 100 эзари сома мах продукци.

ДегIа завод а йоагIа, цунца цхьана легIа Цьсарен-Вокзалера къона болхлой классе а йоагIа, лакхлу къахьегама культура, гонзали кхетами, хIинзарча политически моральни боарама, IилманеК техникаенеи карагIдьинкарий дарла тIа хьахудаш латт завода шен традицеш.

Массехк бIаь саг ва заводе, царех дукхагIа бараш пакъдаш шоай технически юкъерчен дешара боарам лакхбеш бола кагирхой. 180 болхло ва хIанз заводе хьайнийллача болх беча кагирхой сайрийнарча школе дешаш, 30 гаргга нохча саго заочно деш технихумашкен институташкен, 40 совгIа мастерх техники на квалифицаци лакхъеча курсашка дешаш, 50—60 саг партпросвещение сете дешаш ва. Завода шен я художественни самодеятельность. Бетта массехказзa завода болхлошта, гIулакхерча цаха, ИТР-ашта лекцеш еша, докладаши беседаши е боагIа «Знание» яхача общества лектораш. Районе эгара хьалха Советски Iаьдала 50 шу дизарах йола КПСС ЦК Тезисаш Iомве доладеннараш тхо дар.

Ховш мадарра, 1966 шера ноябрь бетта республике эггара хьалха 5 дийнахь болх беча кIирагга дьннай тха завод. Йоккха гIойле дьлар завода къахьегамхошта, ве хилаввар производствана в. БоаррамагIа болх бе дьлар завод, хIара бетта-бетта кхоачашъю производственни план.

ХIара кIиранна хIана ахаш дьнна Махачкала, Каспийски форда тIа, Нальчике, Пятигорске, лоам, кхычахьа экскурсе ух цехий къахьегамхой. Дукха а дикагIа деш заочникашеи школашка деша ухарашен. Толаме кхоачашду Октябра 50 шу дизара сийна тIакийка социалистически декхараш а. Завода болхлоша производствана юкъеяхьад электросверлилкаш конвейерах гулъелга, электросверлилкашта тохкаи бу механизированни стендаш; производства плана деррига технико-экономически хьокхамаш тIехкхоачашдаьд, кхоьйй бийлач резина 7 тонн. Йайха йолаш лотаьча проката 2 тонн, - бронзови проката 0,6 тонн, листах йолча фибра 0,5 тонн.

Шеко яц, юбилейни декхараш кхоачашдергхиларах Цунах бола тешам ба завода хIара болхло хьалхашка латта декхар кхоачашдара уйла тIаяхийта а къонача коллектива кхоаненах дог тийша а хилар. Укх тIа массехказзa хьоахалаьл вай «къона» аха доп. Завод къона хле а, Октябра 50 шу дузаш оаха ланрхIал къахьегама ветеранай аллен елга вIаштIехьдаккха, хIаьта дика къахьегарца коллектива хьалхашка шоай сийле ланкха нах тха болаш я ба. Царех а толамагIа йола обмоткица хинна, хIанз сборочни цеха мастер йола Зязикова Лида, литейни цеха слесарь Аушев Исмаiал, механически цеха наладчик Беймурзаев Султан, цу цеха токарь Джандигов Закре воккхагIа вола инженер хинна Оздоев Руслан, къона инструктор Буражев Махмарил, керттера энергетик Мальсагов Элудин, литейно - прессови цеха штамповщица Газиреева Субури кладовщица Костоева Фадиман, дукха кхыбараш.

Тхона къаьстта хоза хет тхоай болхлой квалификаци хIара шера лакхлуш хилар, хоза хет болхлоех хьахинна тхоай къона инженераш бIаргагуш. Из процесс тIатIа дукхагIа шерлуш йоагIа, цудухьа тхо дог тийша да, тхоай кадраш заводана пхьана дегIаухаргхиларах.

Укх пхе шера завода хьалхашка латта перспективаш белгала йоккхий я. Оттаь а хIана чакхйоалкхаш а я завод технически кийчъяра план. 1970 шера арахецаш йола продукци 1966 шера арахийначунца найоьеча 532 процент хургья. Къахьегама онсарле 1966 шерарчул 1,8-аза лакхагIа хургья 1970 шера. 1970 шера арахецаш йола продукци завода генеральни планах льорхIача 10 миллион сома меттел 19 миллиони 320 эзари сома мах хургья. Керттерча фондий 1 сома доархIаш фондаша юха хьалуо 4 соми 85 кепиги хургда 1966 шера 1 соми 17 кепиги мара ца хиннача метте. 1966 шера 177 эзар сома мах аракийна ширпотреба товараш 1970 шера 480 эзар сома мах арахецаргда.

Дикка эргаларгда завода цехий технически сибат. Литейно- механически цехе хьае лерхI низ тIабахийтара мальъаца болат лоаладу комплексно - механизированни участок, пластмассех оатхалаш ю участок, хьалха латта технологи юкъе а кхухьаш йола штамповочни участок, и. кх. дI. Юкъеяхьа лаьрхIаз НОТ-а 4 план, автоматически оборудоване 6 совгIа единица.

Механически цехе хьае лерхI шестеренкаш, шпинделаш, гIовраш, корпусен оатхалаш кийчъю 3 предметно-замкнути поточни линии, укхаза кхы тIа а юкъехьаргья акавтоматически автоматически оборудоване 18 совгIа единица.

Лакхе белгальъча цу еррига линешка юкъейоалае лерхI хьалхий латта технологи, становашка гидравлически пневматически приспособленеш оттае, къаьстта шоай тайпара агрегатни становаш оттаеш юкъейоалаеи, групповой технологически процессаш, оатхалаш шаьръеча хайа бизза автоматически тIахьожаш лоаттабу прибораш а ишта кхыраш а юкъейоалае лерхI.

Завода тахаьрча демо, тха сийлаьъча коллективо тахан беча билхо тха дог тешалу. Пхе шера план толаме кхоачашъергхиларах, хIаьта оаха цу тайпара тхоай къахьегамца дакъа доаларгда вай мехка коммунистически общество хьалхара юкъарча тIулакха юкъе а.

А. ШАУРИЕВ.

Назрани «Электроинструмент» яхача завода керттер - ча коллекция декхараш кхоа-[illegible]

Сурта тIа: (аьрдехьара аттехьа) С. Газгиреевай Ф. Костоевай.
Н. Нобилиева сурт.

ДИКАГIЧАРЕХ КХОЪ

ГАРО заводе дикагIчарех я сборочни участок. ЗIамигача а йоккхийча а становашка деча тататашен сварка шен тайпарча фейерверко тIауз цу чу дIачуваьлначун теркам. Чуйнна балхах боахь слесараш, сварщикаш. Кулга ожалагIа ду цар [illegible]

ХIаранена хIа тIа а ваха, хатта дог доагIа «миштаб хьа болх», аьнна, хIаьта саг бакхах вакха [illegible].

Соцца ва участка начальник нов. А. П. Ржевский. Аз деча хаттаршта хьалла жоп тел цо.

Ер я слесарно-сборочни бригада. Грузовой автомобиланта хьорхIа ворхI тонни легкови автомобиланта лаьрхIа двухстоечни подъемникаш хьаю цо. Двухстоечни подъемник заводо шен конструкцех тьалл я. Совхка из ийна ВДНХ выставке вахача бригадира Сычевна бронзови медаль елар. ХIанз экспорте дIахьийта а лаьрхIал из продукци. ХIаьта хIанз бригада тIадоагIача шера чотах болх беш воахача толамашта юкъе дизза дакъа доац тIехдика продукци ара-а хецаш, суенни нормах 120—130 процент кхоачашъеча электросварщика Бозгина а слесара Черданцева а.

«Коммунистически къахьегама бригада» аьнна плакат доаз слесараша болх беча моттиге. Дить шу да цар из цIи лелаю. Цхьайтта сагах нийс коммунист ва, цар тьохкаш тел массанена а. Царех ва нов. Семенченко. Цо санна тIехдика продукци хьа а еш, хьинаре къахьегараш дукха ба цига. Шовзтта тонна низ бола пресса, бархI, йиь, шиъ-ах тонн айе низ бола подъемникаш дIаух цигара доалл лекьарча ткъаьн ялхайтта векна. Уж чоагIа лоархIаш хоатташ а цу цехкашкха, цар лакха нах а бу. Йиъ лагIча квартала чотах болх беш а бригада. Дикал кхы а лакхе, продукцега дIадодар юкъера лаьрхIача наз процент лоххе лаьрхIад слесараша.

Тхона хьалхашка я сборщикий бригада. Бригадира И. И. Власова дIадахача шера Къаьстта на Шеча Байрахха орден енай.

Ше бахьа балха парте лакха нах барах кхы а дикхагIа къахьегама толамаш доал цо. Участка массайоача бригадах хьалха латташ, цеха карара хара тела цIе вынпех делаеш хьабоагIа сборщикаш. Вокх болхлоша ер санна продукци я пар ер а. ХIаьта хIара легкови автомобилашта лаьрхIа подъемник - опрокидыватель я Iомалуш я коллектива.

«Октябра дехача цIейна сийлен па накъабахара химиккий иницативе хьал а лаьца даин юсаргйоалаш Памятни байраххаш яхара къовсам лоаттабеча участка бригадана а,—йоах нов. Ржевске,—хаьда декхараш хьалхашка оттадаьд. Уж толамца кхоачашдара низ кхе ца беш къахьег хIара бригада, болхлочо.

Завода коллективо доал денная итт бетта план 24 октябре кхоачашъе, хIаьта сборочни участка коллективо дизза дакъа лоацаргда уж белхтоккаме декхараш кхоачашдеча.

ЦаI-ах бутт мара ца йисаш Октябра 50 шу дуза деза цIей тIакхача. Цу денна доагIаш лолча къахьегама толамашца участка коллектив накъагIорхиларах дог тийша ба уж.

С. АУШЕВ.

КЪОНАЧА КОЛЛЕКТИВА СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

Яха шу дизад Аргунерча кхачан промышленноста машинашъеча завода къона коллектив мехка производственни вахаре дакъа лоацаш йола. Цу шерашка производственни заданеш толаме кхоачашъеш хьеенай завода коллектив, массехказа республиканскии районкии Сийлен доска тIа хьахха хиннай из.

КПСС XXIII-ча съездо дегаш увоттадаь болча завода къахьегамхоша, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара баха боггIача тайпара накъабахен хаакъа боахам легIаккхувара пхе шера план кхоачашъеча юкъе шоашкара лоагIаш хола дакъа лацен бодаш а болаш, доккхагIа дола декхараш тIаийпах шоашта: валовни товарни продукци арахецара 10 бетта план укх шера 28-ча октябре, шера план 28-ча декабре кхоачашъе, шера планал совгIа 15 эзар сома мах продукци хьае рентабельно болх бе; къахьегама онсарле планах лаьрхIачул 1 процент лакхъе; продукци арахецарга дIабоза мах планах лаьрхIачул 1,5 процент лохбе; 50 тонн металл кходе а 35 эзар сома мах продукци арахеца а; рационализаторски предложенеш юкъе ихьарах 8000 сом экономически эффект яккха, кхыдараш.

Участкаша, бригадаша, производстве хьалха латтараша, шерра социалистически яхь а йоаржаь, белгалара толамаш лаьхад: валовни товарни продукци арахецара 8 бетта план 101,2 процент кхоачашъяьй, къахьегама онсарле 0,3 процент лакхъяьй, продукци арахецарга дIабоза мах 2,1 процент лохбаьд, 84 тонн металл а кхоаль, цунах хьаьяй 13 эзар сома мах продукци. 1967 шера производствана юкъейихьай 8220 сом экономически эффект луш йола 18 рационализаторски предложени.

Юбилейни шера завода коллективо кийчъергья чхьагIарий суслон аккхара чхьагIара промышленноста чIоагIа эшаш йола, сахьата 5 тонн арахеца низ кхоачаргйола ВЭКД-5 яха экстрактор.

Заводе вIашагIа а елла болх беш я рузкъан кхомбарген хьураат дарген хьожаш йола комисси, цо хIинзле а кийчъяьй материальни ценностий учет дикагIа делараш лерттIа дIаоттадь лоаттавраш тIаерзаь мероприятеш.

Дхье бьалараштва юкъе хьаттха латт нов. Х. Мулаева, Х. Исраилова кулгалдеча бригадай котельщикаш, Ж. Бисултанова кулгалдеча бригада сборщикаш, токарь В. Шапиов, электросварщик С. Абдуллаев, кхыбараш.

ХIанз «Машинашъерий Ленна» а Октябрьски революце 50 шу дизарга а яха йоагIача тайпара накъахха кийчлуш я завода коллектив.

М. КЕРИМОВ,
Шелже района «Лищенко» яхача завода директор.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ЗАКАЗ ДИЗЗА КХОАЧАШДАЬД

Сийлахь-боккхача Октябра ах бIаь шера юбилей дукхача къамех латтача дерригача советски халкъа доккха цIей да. Къахьегамхой творчествана шерра лаьгь хьабийллаб Советски Iаьдало, йизза боккъонаш йола мехкадай баьб царех. Цудухьа сийлахьча юбилейна хетабу вай берригa воай къахьегам, ерригa воай уйлаш.

Оаха соахке а йла йиш: сенца белгалдоаккхарга вай хьагIадоаргIа дола цIей, малагIа совгIаташ лургда вай цунна? Цу хаттахьчар тхога мехкдаьттахой заказ: кийчъел тхона, лийхар цар, 500 атмосферана лаьрхIа фонтанни арматура. КIоарга, дукха мехкдаьтта телаш йола скважинаш яха болабеннаб, хIаьта кийнцоом задвижкашка лоалац из низ.

Цу дема дуттIа бовла гIевташ къахьийгараш Iилмахой, конструктораш, технологаш дика Iаш. Болх баьб оаха а — мугIаерча болхлоша, рационализатораша. Легированни болатах дьча оатхалашта обработка яра дукха балха ховзал тIадкхийтай станочникаша Багдасарьяна, Шейкина, Сотниченкос, Айдинана, Жеребцова. Цар предложенеш телар шоай приспособленешца, оправкашца, резецаши, геометреца.

Канповичарна меттел приметочни задвижкаш а йолаш йола лакхача давленена фонтанни арматура хьае доладенначa хана цехе Iомадаьдаш плашкашен цечкашта авотировани елга, испытательни стенд яцар. Творчески уйлано къовстадир уж а дукха кхыдела а дешаш. Термисташ Корневен Фаикуххинен хьадага а лаьца, карверзайир из чоалхаме химико-термически процесс. Оатхалаш Бакура кхаьба ва ееаш ишта вIаштIехьдаьлав гIудакх. Сушко Анатоле кулгалдеча слесарий бригадо кийчбир испытательни стенд. Рационализаторашa-столелнейцикашa предложенеш оаш корпусен оатхалаш хаьагIа йолча тайпара тувсаш-вIашагIаеттеш на а ен. лоалаль вепа чу етташ хьо аьнна.

Соахха фонтанни арматура 66 комплект кийчбир тха цехе. укх шера—80. Еррига «елочкаш» дIаехха аьнна а балха тIа дика могаеш а я.

Тхона хов, заказ кхоачашдар кIезига долга: из ве дола низ кIезигагIа дIабахийташ дегIен. ХIаьта цу хаьъе оаха доаха толамаш вIашагIа а хин. Тха хьалха латтараша, къахьегама ветеранаша опытин нормаш хунцарах доза дош гIоттадир.

Шечкана кIаллара корпус хьакхара кхо сахьат ха лора Багдасарьян Борисa.

— Шиъ сахьат ах сахьат тоаргда.

Корпуса обработка яра норма 15 процент шийна лаккъяйта раьхо хилар Сотниченко Ивай, токарь Марченко Александр — 13 процент, фрезеровщик Ермак Николай 10 процент лаккъяйта. Цар лаьо дир ий. Бавабанова, Кириллина, Шейкина, Филатова, кхычар.

Из инициатива чакхъяккхаро поакъоста дир оатхалаш кийчъярга тIайоза къахьегам еррига цехе лаьорIача 20 эзар нормасахьат совгIа кIезигбе а Октябра фонде 8.245 сом диала а.

Тха цеха коллективо иштта кхоачашду юбилейна хьалхагIа мехкдаьттахоша дах заказ. Дукха йоашаш мехкдаьттахошкара шерра заказ хьайназ машинашъеража. ХIанз оаха царна кийчъеш йола фонтанни арматура 1000 атмосфер хавленена лаьрхIа хургья. Опытни образец укх шерре а кийчъергIолаш я. Мехкдаьттахоша еннача заявкаех хьае кийчъеш за тхо противовыбросной устройство.

Юбилея сийна тIайийна шоай социалистически декхараш кхоачаш а деш, производственни программах дика ва йоал тха бавт тайначча коллектива, толамагIа йола оборудованни тха мехкдаьттахошта.

К. ГАЙРБЕКОВ,
«Красный молот» яхача заводе фонтанни арматура цеха токарь.

ХIАРА СМЕНАГIА—ШИЪ-АХ НОРМА

Аз даьча хаттара жоп луш, ше дикагIа болча болхлой цIераш йоахача хана хьалхарчарца токарь Богашев Увайса цIи яьккхар Грозненски ремонтно-механически завода цхьоалагIча цеха профсоюза комитета председатела Кононенко Владимир Ивановича.

— ХIара сменах 200—250 процент кхоачашъю цо нормаш. ХIанзлёхьа пхе шера план а кхоачашъяьй, — йоахар цо.

Цох дуцца дихаларан сов дукха хиларах Увайс бIаргаго безам хилар са. Массехк минут дIалехьа цун токарни станок йолча вар со. Юкъерча дегIара, йиша юхьи хьатара боги бола ноччий вIаччигасат вар станока тIа болх беш воалаш сона бIаргавайнар. Шийна дала тхо латтий хецар цунна, цун бIарг станока, цу тIара хьайоагIача оатхалашта тIалаттар.

Мишта лел хьа болх, аьнна вахa хаттар дича, цхьан юкъа совайир цо станок

— Юбилейни шера дела безача тайпара лел-кх, — аьлар цо вела а къежа. — Укх шера тха кулгашта юкъе гIолла чакхъьнна вай республикерча бурулеттараш дIаккхьачача оатхалий чот яь а варгвац, ишта да-бх тха цеха болхлоша доаха толамаш аьнна шийна дала болх беш боахкача токарашта Гашин Владимира, Шестаков Ивана бIархьож из. Тхьан шиъ е шиъ-ах норма кхоачашъергья тхех хIаране. Ишта я тха оамал, — йоах цо ше аьнгар чIоагI а деш.

Безаш карайнача балхах ва йоал. Цудухьа да цо лакха хьокхамаш дахар а

Ше зIамига волча хана деза Увайса дагадоалаш вар цхьан йоккхача заводе балха а ваха токарла болх бе. Школе деша вагIача хана заводе экскурсе вахача безабезар цунна из болх.

1947-гIа шу. ХьагIааттар балха ваха ха. Фашистски Германица хинна тIом чакхбаьнна хала шераш дар уж, яхаш лурц нов. Богашева. Халкъа бехаш дегIабоалабара дукха къахьегама кулгаш эшар цу хана. Токара курсаш дика чакхъьхар цо. Цул тIехьагIа балха вахар из Акмолински областерча «Калмык - Кудьский» яхача цеххозе токаралла болх бе. ХIаьта а хана безаш латтар цун шен специальностах цхьаннахьа заводе балха ваха. Дукха ха ялалехьа кхоачашхилар из а. Город Фрунзерча «Сельмаш» яхача заводе балха дIааттар. Цига цунна хьалхашка эттар шен тайпара сурт дар. Цу хаьналца Увайса бIарга ца ейна токарни станокаш яр заводе хинарах.

— Ахтарца ла-и нича бол болх, булургбий сона ахтар тIа бол аьнна деталара сона, — йоах цо. Йовкъесташа, къаьстта ишта ca хьалха хийнача хьехархочо Королев Филипп Моисеевича гIо дарах эшайир халонаш. Балха тIа шаьрделар кулгаш. Массехк бутт балалехьа балха тIа хьалха латтарий мугIараншта юкъевахар нов. Богашев а. Цига хьинаре къахьегарах 5—6 Сийлен грамота елар, массехказа ахчан премеш хьожийр, дукхаза къахьегама книжка тIа дIа а яьдеш баркалаш яьхар.

Ше яьча нехка цIаяа веза ха хьатIааттар. Хьаа дар шоалагIа цIа а хинка дIааттача презирингтех къаста. 1959-гIа шу. Хьалха ше болх баьр санна йолча, хIанз ше болх беча заводе балха вода Увайс. Хьалхарча дийнахьа а денз хьокхам тела вахьар из ловкъостанта. ХIара сменах нормаш 150—160 процент кхоачашйора. Дукха ха ялалехьа цунна дагабувлаш бар цига дика лоархIаш бола болхлой—токараш. ЧIоагIа йовкъостах дора цо царна къахьегама онсарле, продукце дигах лаккхургйоала, арахецача продукцега дIабоза мах лохдургбола нахкъаш хьехаш. Цунна хара цеха коллектива сий лаккхургдоацига кхеталора цо. ХIанз уж а шоай хьехархочва баркал яхаш ба.

Технически отдела тIахьожам боалаш арахец цар массане а продукци.

КарагIдьинкачох кхоачамбь беш оамал яц Увайса. 1961-ча шера механикха курсаш чаккхьайхар цо, хIаьта хIанз Грозненски мехкдаьтта техникума механически факультете кхоалагIча курсе деша вагIа из. Общественни балха тIа а хьинаре дакъа доац. Массехк шера цехкома член хилав. ВIаштгIа шоалагIа Ленински райсовета депутатахла хержав. Цига а шен декхараш цIена кхоачашду цо.

Цо хьегача къин лакха мах баьб. Промышленноста болхлой обкома союзо Сийлен грамота енай, хIаьта массехказа завода кулгалхоша тиннай цунна Сийлен грамоташи ахчан премеши. Дукхача шерашка завода аллее хиннай цун портрет. Иштта из хиннан завода Сийлен доска тIа а. ХIанз заьи юсаргйолаш завода сийлен книжка тIа йихьай цун цIи. — Цу совгIаташ кхы а дикагIа къахьегар дIадех сегара, — йоах цо.

Цо болх беча кхьоалагIча цеха коллективо хIаналехьа тIехкхоачашдаьд юбилея сийна тIайийд социалистически декхараш. Август бетта план тIехкхоачашъяьй, хIаьта укх бетта план а 110—112 процент кхоачашъеш хьайоагIа из. Къахьегама онсарлен план 12 процент тIехкхоачашъяьй, арахецача продукцега дIабоза мах 5—6 процент лохбаьб. Укх шера производства юкъейихьай 20 рационализаторски предложени, хIаьта кходаь металл 20 тонн совгIа я. Из хух декхарех лаьрхIачуз дукхаа дукхагIа. Уж толамаш доахача дизза дакъа хьацад Богашев Увайса а.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: токарь У. Богашев.
И. Плиева сурт.

ТОЛАМЦА КХОАЧАШДУ

ТIабувха кога гIирс хоагIеп дикагIеи хилийта яхача левнах хьинар яхо ца леш бола бу юбилейни шера Грозненски кога гIирс беча фабрика болхлоша. Валови продукци арахецара ийс бетта план 7-ча сентябре кхоачашъяьй цар. Ер бутт боалехьа планах лаьрхIачул совгIа арахецаргья кхо бIаь эзар сома мах продукци.

Октябра цIей сийна тIайийца хинна социалистически декхараш хIаналехьа кхоачашдаьд тха фабрика коллектива. ТIайийцача декхарех итт бетта планал совгIа арахеца безаш бар 21 эзар пар кога гIирс, хIаьта хIаналехьа арахийцар 22 эзар пар кога гIирс ба. Къахьегама онсолен план 9,5 процент тIехкхоачашъяьй, хIаьта продукце дикала план а 101,6 процент кхоачашъяьй.

Планированен экономически стимулированен керлача системах болх беча хана керттерадар да кийчачь продукцена реализаци яр. Из болх а дика лел тха фабрике. Кийчача продукцена реализаци яра ийс бетта план 111,7 процент кхоачашъяьй оаха, планал совгIа дIаяхьийта продукци итташ эзараш соми мах я. Арахецача продукцега дIабоза мах лохбарах укх шера пачхалкхенна кхоаьхьа 31 эзар сом.

Московски ленинградски предприятей инициатива хьал а лаьца, чIоагIа къовсам лоаттабу фабрика коллективо материалаш кхоара тIехьа. Укх шера кхоьяй 600 эзар квадратни дециметр материалаш, цун чотах планал совгIа арахийца кога гIирс 8 эзар пар ба. Къаьстта дика къахьегаш я Шаулов Исаиля Мурдалов Султани керте латтача пхелагIчен алхагIчен цехий коллективаш. Цар хьокхамаш кхы а лакхагIа да.

В. САМКОВА,
тха штате йоаца корр.

ДУККХА ЯХАШ ЙОЛА ЦIЕН ТIА ЮЛЛА ХIАМА

Минеральные Воды. Руберондии заводе 12-ча сентябре тохкамбе йолаьй цIен тIа юлла керда материал — стеклоруберона хьаю экспериментальни поточни линие оборудованенх. Картона меттел цунах эбьаб кизга хьоаса. ЦIен тIа кулла цу тайпара хIама йохалуш хилац. Из вай мехка эггара хьалха арахецаргйолаш я.

Завода проектни низ — шера ворхIа ахи миллион квадратни метр стеклоруберонд.

«Молот» яха газет.
№ 215, 1967 шу.

«СЕРДАЛО»
23 сентябрь, 1967 шу.

Гражданска оборона школа

ХIАРАНЕНА ХА ДЕЗА

ШОЛЛАГIА ЗАНЯТИ

II. БАКТЕРИОЛОГИЧЕСКИ ГЕРЗ

Иэ Iалаьмате ущзара герз ду. Цуй чулоцам ба лазарш хьедеш йола микробаш царех хьалуьда до хьажаши — токсинаш.

МИКРОБАШИ ТОКСИНАШИ IАЛАЬМАТЕ ЧIОАГIА СА ДОЛАШ Я

Тахан хьийбаитен парча эвзартоха тарлу бактериальни средстваш юкъельхача ханна теха да Iеш. цул тIехьагIа массехк сахьат, да, хьиметтел кIираш эаьинчул тIолла а.

Доралургвола гIулакхаши профилактикем яра лоархIаме эа бактериальни средствеш шоай ханнахьа хьагучахкар.

Бактериальни средстваш хьагучалга йиш я тIагIоллачра безгалонех. Нагахьа санна уж аэрозолий хьисапе еттам яле, доххьена Йоача самолета кIал ше лаьттан тIа Iотiаюкаш латта морх. Бактериальни средстваш чуйоллаг боеприпасаш лийлхача, дижа тата доал, йоккхий гаргаш ледх, тIаламашн порошока хьисапера веществаш тIаюш лаьттан тIем тIаьннача хIамаш тIеи.

БIалла хала а доацаш эелургла самолетащ тIара тайп-тайпара контейнераш, пакетош, галеш чухулсаш а уж чулийгача моттигашка хьалхагIа цига нийсъяланза йола тоъал дукха салоахка хIамашн фачкаргаши гучальнна а хилар.

Лоравалара тешаме средствеш а убежищаши тхов-кIийленаши. Убежищаш къаьстта хьалъль а чуIеча цIеной, общественно - административни производственни эаданей подвалашка кийчъякь хала тарлу. Убежищанта меттел кийчъю мотта плахташи ахьйола лаьтта кIалхара пайдане хIамаш йоаха кIоргаши.

ХIанзара тайпа убежище тешаме я, хIана аьлча кIоргга лаьттах Iочуьйкха йоландаьи пенаши тховнаши къаьстта чIоагIача материалех даь доландаьи. Цу чу шнозаьа гIолла чуваьга да, чардеале арамза моттиг а а. Дехьаж кийна фо убежища чу да лалийтар дуьа герметиза-ци ю цуьна.

Цхьхача хаьа убежища чу доахка наьха безамгаьхле а аьле эу чу кхача, мала хий, ахы тайпа саггета хилахча эрдболав хIамаш хулийтIоаха, водопровод, канализаши хургIолаш кийтаю из, гIалашк паздарщи оттаю цу чу.

Шоана ха деза цоаш долакх боьх беши йолча моттигера этгара таргагIа убежище лмчаьла я.

Тхов-кIийленаша цо лорадергадеххача сердаломах, йохача аьмеех леххача гаргех, кIезигбергба визатаггIепо, чуйолача радиапе, радиоактивни аьанараша беш бола Iовткъам.

Цхьа моллагIа бола тхов-кIийле хIаранена шийна а кийчъелургьа. Эггара хьалха сангар яиха. Кхы хIама иа хуле, по а лорадергга фо.

Ха шоаита яле, сангара оагIош илгаши шолгIараши гIортайийя чIоагIье, цуьна тIагIолла бIоагIий е хьожий дахка, цар тIа цхьа метсомал долаш лаьтта тIа а тесе, баь чIегилгаш яха. ДIачуволача моттигашка чIоагIа мазараш е арданаш оттае.

Юрташка зIарех е мегагьа чулачкъа моттигаш.

Чулачкъа моттигаш хургйолаш нитта кийчье йиш я: лаьттан тIаоэ помещенеш, подвалаш, силос чуехна кIоагаш, овощехранилище.

Цу тайпарча тхов - кIийленашкара фо цIендара пайда эца мегаргба кара хьаьь фо чуухийтаргаш а йолаш йолча чура йеха фо дIаувзаргех.

Масе оагIоракьара лоравала йиш хулийтаи йола средство я противогаз. Цо тешаме лорае салоахь органаш, бIаргаш, бат. Цхьабакъда, из йоккьона бехтанта хьежня хьахарж а тика кийчъе а еа. Из де хIаээзе а Iомадала деза цо.

Противогаз, бакъдар аьлча, цена е а, хIаьта нагахьа санна из да кийсолйа?

ТIэккла оаш пайда эца беза промышленносте кийтьяча лема дукъеэлареа Р-2 ахача распираторах. Иза я чуузтаи воли фо радиоактивни демах цIендеш йола синтетически материалех яь ах маска.

Нагахьа санна распиратор а па хуле, лом чаккбуллийтавгболла гата маска кийчье лоаита. Дуккаха а пайда эца йиш я маска, цхьабакъда, радиоактивни веществаш лорайча районера тIара ара массаза вала ца еше а дIайхача хила тоха а еа. Кийчьеш кхы а аттасIа а батах йоаллае боамби юкье боаллача марлех яь хIама. Цу гIуланза хьаэпа 1 метр бIаькен ах метр шерен йола марле чIегилг. Марлена юкье Iотiабилла 1—2 сантиметр сомал, 30 сантиметр дIоахал, 20 сантиметр шорал йола боамби. БIоахалла бина дача боамбена ладара марле ши йиев боамбена хьатIакорчае а эгIарем чагIарен йистош 30 — 35 сантиметр хургйолаш эттIае а еа.

Иалта аьча хIамаш оашош пайда эцача хана цо балом мерахи леттIа дIекъовларгйолча тайпара йилла из тIа. КIалхара гоннаш къамэрга кIалзIадехка, хIаьта лакхера дараш — фоартанна тIехьашка. Кхы цхьаккха хIама де йиш йоацаш шоаш хуле, эггара аттагIа хьашлуча средствах пайда эца — массехказа еIашка доллача кIала эигах, е юкьмарех хьекхача гатах, шарфах, керта тIа туллацача йоаллахах, кара нийсъеннача кхыча хIамах.

Радиоактивни демахи бактериальни средствашхи цхьан юкъа шоай лорадергаэ массаза а делаеча барзкъаша а: поатто, пакийто, плаще, костюмо, комбинезоно, боамби чубиллача зачея куртко.

Корзен фоарти доралара кийтье хала эп гата капишонаш. Цу тайпарча барзкъо цхьан юкъа шо лорадергла доьхаж доаллача вещест алех а. Цхьабакъда, цу гIулакха къаьстта шийиа тайпара раствор (сапа-таьтта эмульси) чуийта еза цунга. Из ахта шийта кийчлургьа. Ша литр хий дIоахде 60 — 70 градусага кхоачаш. Цул тIехьагIа цу чу вонале кагий аьта баракъанта летто сапа. 0,5 литр минеральни гена-вий лаьтта а техе юха а дIоахле. Иззал раствор тоьаргьа барзкъий цхьан комплексана обработка яра. Барзкъанна обработка еча хана хIалхагIа раствора чу эамаде из, хIаьта цул тIехьагIа Iайха а Iайде. Лекъалалийтара фега хьаьболла.

Цу тайпара кийчлаьча барзкъо химически дIа эаьрйача районера аралоахача хана доьхаж доалла фо барзкъех чаккдергдоаца гIулакх эу. Кач е куртка хаче чу Iочуйолла, пхьештухьигашкен гIонзухьигашкен гIолла дахам хьоабчаде, кача е куртка кач хьалхай а бийн, фоартах лазе шарф тьоарчае. противогаз дIайохаа, хьанча, тIоарча е гата (раствор чуйкаь) кулгалхIоахдоргаш дIайоахаа. Хьача гIире дикагIа фо когаш тIа бийхача. в массалара кога гIире буька а мегаргба тIехьа йоахнаш [illegible] хуле.

Къаьст-къаьстача паза лаьрхIа химически. тIачьергаду пакеташ, стерильни бинташ Iалашде. цуш ма дедаш. Уж эшаш хила тарлу хIараненна шийна а новкъосташта а ша хьашцара медицински помкъостал дара.

Белоруссин ССР. Миниилахьахой Осиповичски клуба (Могилевски область) халкъа инструментий оркестраца лакъа лоацараш — цимболисташ (аьрдехьара аьттехьа) вагаиш лоне стехлар А. Колечиц, оркестра куьгалхо И. Филатов, хьакъа мастерской товаль И. Жданович. Клуба кружокашка лакъа доацаш 200 саг ш.

Н. Желудевич сурт, ТАСС фото-

МЕДВЕДКА ЯХА ЧОАПИЛГ ДIА МИШТА ЙОАККХАРГЬЯ

Медведка яха чоапилг — баьцалдарий культураштa эггара кхеремагIа йолча эуламдергех ца!. Цуьна дукхагIа еза моттигаш — парникаш, хIаьта арахьа хилча — кхо уй лаьттан хийдекха кхаш, лодало хин, прудий, Iомарчий берда йистош.

Из чоапилг 35 — 50 миллиметр бIаьха, тайпа бос, лоацига тхьамиэгаш долаш я. чIогIа кIараш йоахкаш доаа цун чьалташкара когаш лаьтта ахкара аьттув болаш да.

Лаьттлех е кхоч йоаллаш Iа довнах медведко. Эггара дукхагIа эулам доал цуьтара бIаьстан юкье. Лаьттан тIа гIолла цеькъаш деххаш йолча медведкон цун летникаеш дIайийнача хIамай оалаш хаьлгаш тед. лаьттах йоаха бурлагаши корнеплодаши иь, дIадийна фу хIаллаку.

10 — 15 сантиметр кIоарга лаьттах, гонахьара оагIош долаш, бIы бола, цу чу 100-гара 440-га кхачала фуаш тоас. 10—17 ди даьннача гIолла цар чура лечинкаш арайоал.

Медведка сбара къаьстта а дика аьттув бола хьолаш хул парникашка рассада кхеча хана. ДIоахлуш долча кхоцон хан-хан нахьа хий дехкарош тIауйш из. Эуламдергаш гуль цIено ца лелаьча, оесар дIа ца довхача участкашa.

Медведка парникашчa чу ца кхачийтар духьа кхоча юкье хьож, лаьттен кхоя дуаса а дуасаш. юкьера корань садоахка хIамаш йоаш.

Медведкашара керттера кьовсам дIабоалбу бIаьстан юкьье — культураш дIаелехье е гурахье я. Де дезарех цаI — чоапилг йолча участкашка эиба ахаря мугIараш та юкье культивация ярь. ЛоархIаме да гурахьа парникашта гонахьара кхо. кхалаж, нувхаш дIа а яьха участкаш цIеньяр. Эуламдергаш йоагра бIаьстан юкье царга дахийта доьхаж теха хьаж. кIа. кIи с мукха фийгаш тоаса дала. Фийгашта дIайха хий тIадотт, уж дестаппи кхехаду. 20—30 грамм гекарий лаьтта тох. хIаьта цул тIехьагIа декьача фийгий 1 килограммана лоархIаш 50 грамм пиика фосфид тох. ТIаккха уж йолле хIама дика еIашагIьуергйолаш кегаю. Цинка фосфида меттел пайда эца мегаргба гексохлораназ а — декьача фийгий цхьан килограммаш лоархIаш 170 граммега кхачачала. Ишта кийчдаь фуйгаш селкаца дIалув 3—5 сантиметр кIоарга, фу дIадеи рассада дIайогIеи 7—10 ди хиаш.

Парникашка котлована пхон тIа гIолла дIахоарш уж, кхочон нарнен юкье ча а хьаьрпа. Фу дIаде массехк ди хиаш 2—3 сантиметр кIоарга тоас доьхаж е теха керда кийчдаь фийгаш, ра мана 40 — 50 грамм а лоархIаш. Моллае толкам бича дика хилар гучадьннад гептахлора яха препарат а теха кийчдаь фийгаш.

ДIайийнача хIамаша зIирг техачул тIехьагIа доьхаж теха кийчдаьча фийгех башха пайда балац, хIана аьлча эуламдерг кьоха эIиргаш лае болалу. хIаьта доьхаж доаллача фийгех мотт тоаац. Цу хана дика аьттув бола цхьан квадратни метрана 4 — 5 метр а йолаш 0,05 — 01 процентн, тиофос иь лаьтта хий диллархь.

Лаьттанарен кхоарем эуламдергаш йоачра гурахьа дилхоьтач тох. Препаратш 15 сантиметр кIоарга лаьттах йохийт.

Эуламдергаш парникашка чу ца ахийтар духьа царна гоннахьа гIолли чариаш доал, тIаккха цар чу гIолла нафталина фатагенала йошаль гIуми хьовш. Медведка дувшаре. на дукха йиббача участкашка гурахье 40 — 50 сантиметр кIоарга кIоегаш а леьне, цар чу эилле пхьеж чутосе. Гуйре чакхйоаллаж е Iай кIоагаш чура пхьаж хьаа а баьккхе дIабоаржабу, цу хана хьгучаьовла эуламдергаш йоаю.

Л. ОВЧИННИКОВА, юртбоахама Iилмай кандидат.

Л. ТЕР-СИМОНЯН, воккхагIа вола Iилмай белхало.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМ

ГОННАХЬА ДIА-СА ХЬЕЖАЧА...

Советски Iаьдала замалахьа воай вахаре хинна а хIара эенна хулаш латта а Iалаьмате доккхий хувцамаш атта хоалп пайпа, нагахьа санна дIахахча хана хиашо зара па лаьнача. Из зага а лаьпа. гонахьа дIа-са хьежача прилалод доккхий уж долта дикагIа бIаргагу.

Хьажалаш Шелковская станицага. Кхьметтел тIаьхьарча иттех шера а йоаэргIояача яьпай из. Кердача, доккхийна довача цIенеша дIалаьнай хадакий кьаьнача, типпача, йоаже доацача цIагий моттиг. станицана юххера Iам боккьала хьзача йокхла ча парко хоабаьб, асфальто кийчъаьб Советски уликем майдем. МассагIа да ахы в укхаза хохленар, тоадепнар.

Укхаза мара лениб уж хувцамаш? «Коминтерн» колхоза 20 километр гаьна шаьрача ара уллача цун № 2 йолча шурий-товарии фермера доартахаш доахкига тьекарочи а культурнеIа бах. Укхаза йоскхача пайла тIа марна боха хьоллаьы биъ-биъ квартира йола еттача кирпичкий цIеноп, цIеча уголока цIеноп. Шеуголок хаза кийчъаьй. цун стенда шер плакатаи дуэн Советски Iаьдал тетта 50 шера социалистически бIоеача сарагIлйнарш. Хоза кийчьаь я юбилейни шера тIаьийна социалистически дехкараш дувна доеш.

ХIаьза цу дерргне а Советски Iаьдала юбилейна доккхийча тола мацла вакьабахара дехкараш оарцегIоедх. Доарка Алиева Калимата юбилейни шера планах якха еача шурий 25100 килограмма меттел 26360 килограмм. [illegible] дааней 1960 килограмм дукхагIа аьккхай хIаналехьа. Дуккьаьшка лехкача доахан группа лелаеча Мамбетова Дешое 21280 килограмм якха еача 25300 килограмм аьккхай, Юмартова Казипаза планах якха еача 21280 килограмма меттел 24410 килограмм аьккхай. Вож доцраш а юбилейни шера лехкараш кхоачащдаь бовла боахк.

Г. УМРИХИН.

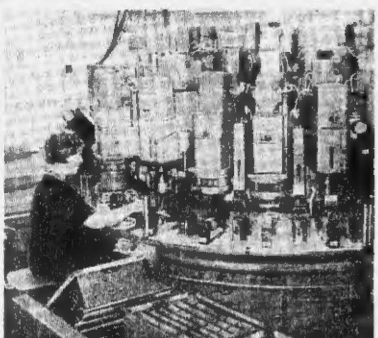

24:1 — иотта ба Дрездене (ГДР) «Пентакон» яхача халкъа предприяте кинофотоаппаратани хьаяра дакье рационализаторски предложенеш чакхдахарах баьнин аьттув. Вохбеш иг1ача Инге Лотнена хьалзашка латта «Герга нотоп» камера корпусана обработка е лаьрзIа да. ХIана цу процессага йола за еррига а 45 секунд мера ш. ХьолхагIа цу процессах хоачашьеш хинна уж операцеш 18 минута йIаьхлора.

АДН—ТАСС сурт.

ПАТРИОТАША ЕТТА ХIАМАШ

ХАНОЙ, 21 сентябрь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнам мукъалкхара эскара бIухошен партизанашен Митхо яхача провинце тIом беш американски 4 батальона атакаш а йир, чъяза тIом беш моастагIчун 4220 салтеи эпсари вийна а човнаш ва а тIера а ваьккхар. ахаш хоам бу ВИА яхача агентет па Освобождение яхача агентствага гIолла.

Къича Куангчи яхача къулбехьенвьетнамски провинце 27 августе леиз 3 сентябре кхаччалца атакаш йир патриоташ цу моттиге гIолла хьежаш йолча американски шин батальона дукьал. Интервенташца беча тIеч тIа партизанаша вийна а човнаш яь а тIераваьккхар американски 400 салтеи эпсари. йиъ йоккха топ. шинь вертолет йохайир.

Ка ца йоалаш дисар

ТОКИО, 21 сентябрь. (ТАСС-а корр. В. Зацепина хьахойт:

Вьетнаме леллеча агрессена юкъе дакъа доалаш дола американски тIема атомни кемаш мехка портешка чудахкийта японски правительство оаьза хилар чIоагIа новкъа да Японе.

Японски порташ США атомни флота бала а хинна дIаоттара дукхьал баьнинаб Японе дукха нах, еррига политически партеш. мехка доал дей йолча либерально-демократически партегара дIанийккзача.

США-е Вьетнаме доаттаеча агрессена юкье вIашш гIулакхаш деладара хьакьехьа. мехка доал еча гIозараш кеаза лаьнача лаьна эгIаяьха японски общественность тее гIерташ. кенайоазонна ше аьча заявление тIа правительства вакало аьлар. общественноста хетачун верко а яь. «Энтерпрайз» яхача атомни авианосецага дIахайтах Пирсана хьатIада йиш йевиилра». Ше даьча къамаьла тIатохаш цо аьлар, Сасебо (американски атомни кемаш хьачудахкийта лерхIаш хинна Нагасаке префектурера порт) яхача гореда мэрд эийхаз правительствагара Сасебо хьачуяийра «энтерпрайза» чукьабелар. Цхьабакъда правительства вакало аьнка из хIама хьалха харитир Сасебо мэра Цулае. Из лехар лаьдаш оаха правительствагара, аьлар цо корреспондентанка.

ХьалхагIа американски хин кIалха лела атомни кемаш чухьа лиириача гореде Сасебо баха цах хьалга дукьал ба атомни кемаш порте хьачуйхара.

Доазол дехьара

США-ра КЛАССОВИ КЪОВСАМАШ

НЬЮ - ЙОРК, 21 сентябрь, ТАСС-а корр. И. Абламов, хьахойт. США — «классови машаре» хиннаб яхаш пропагандистски дувнараш хара а деш. мехкара забастовочни болам тIа - тIа сихлуш ба.

Мехка 25 штатерча Форда автомобильни заводашкара ах бетта цхьа автомашин арааьнаэш. Автомобилаш еш волча 160 эзар болхлочо дIаха хьу забастовочни къовсам, балха алапи пенсеш лакхде гIерташ.

Форда компание юха а дIайолаьйй автомобильни авиационни промышленноста болхлой вIашагIахийттача керда юкъара кьамаш кьахьегама контракт оттадарх йола переговораш. Цхьабакъда Форда тьалхехьа а дIахайтал. болхлоша «ахар дердац ше» аьлна. Промышленноста цу дакъера забастовочни къовсам бIаьлургба. йоах кепайоздоно.

Балха алапи лакхьлара тIехьа йоста доаллеча промышленноста 38 [illegible] болхлоче чIоагIа моаттабеш бола къовсам 68 денга кхоачаш йоахьбенна. Компане забастовка еш барапа ахар де тогаи.

Йоаматически латт чеха 7 штате бетта йIаьхьенна аьшка калелеш тIа - юха кхухьача моферашa еш йола забастовкаш. Стачко кIеангьаьй дукхача металлургически предприятеш производство. Предпринимателаш забастовкана юкье дакъа лоацараш кхерабе а царна физически ина бе а болабеннаб. Малапб па хов пах ба яхарапа массехказа тохаш йитеай забастовка ерий грузовикашта.

Тахан Iуррехьа а стачка дIакхайкьаьй «Пан америкэн уорлд эйр - уэйс» яхача йоккхача авиакомпание транспортие болхлошен гIулакхерча надеи Нью - Йорке, Гонолулу, Сан-Франциско забастовка еш барапа компание дIанена хьалхашка оттаьб пикеташ. Цхьабакъда суда органаш, компание оагIангахьа а лаьна, совайир забастовка.

9 дийнахьа йIаьхьеннача шкалай хьехархой профсоюза города Нью-Йорка Iаьдалая юкьерча переговорех хIанз хоиилаеш. Забастовка ерраш дIадех алапи лакхлар. Школашкаэа занятеш боххьадар аьлча йохаьй.

АМЕРИКАНСКИ «КЕРА» ТIАХЬЕХАМ

ВАШИНГТОН, 2 сентябрь. (ТАСС). Латински Америка гIулакхашта йолча викалий палата подкомиссе председатела Армистед Селдена къамаьл дир Кубай Республикана дукхьалара экономически санкцеш тIахьара тIахьехам. США конгрессо кхоаха аьелачa ОАГ членаш йоача мехкий кхьча мехкашцарча гIулахкий министрий а консультативни совещание советник хила оттаьча Селдена хьалийхар Кубайца торговли делаеча фирманта дергача латиноамерикански мехкашa бойкот кхайкаенга.

Цунца цхьана ше аьлар. Вашингтоне хIинн къаьстта уйла тIаьха ба цу совещанена. Ше викалий палате къамаьл деш. Селдена аьлар цу совещанена тIахха уйла еррига а ювзаенна в Вьетнаме беча тIема йоакхо ярца.

РАСИСТАШТА ХИННА ЗЕ

Дар-эс-салам. 21 сентябрь (ТАСС). ТIехьара африкански патриотий отрядаша родезийски расистий эскара хиннача тIенашка цуннара 94 саг вийра. Цунах дувц укхаза ЮАР-в африкански Къаман конгресса правительства арааьккхача коммюнике тIа.

Хоача тIа къаьстта аьлча. Воахаве 27 вийна 3 сентябре Булавайо» яхача моттига 140 километр малхбузехьа. Матете яхача нах бахача моттига районе патриоташа чуйтар тIема транспортни самолет.

Американски ультраша вийр ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДИ

Нью-Йорк, 21 сентябрь. (ТАСС). Керлача Орлеана округей прокурора Джим Гаррисона вIаьхка а бехие йир США Центральни разведывательни управлени президент ве вIашагIбелла ча уйлацача балха юкье дакъа доалаш а хиннай. хIана из вера гIулакх тахкало лаьрхIа новкъарло а ю яхаш.

«Плейбой» яхача журнала корреспондента еннача интервью тIа Гаррисона белтаалаькхар, президент Кеннеди верна дувзаденна ЦРУ бахча балхах йолча информацена тIакхачар лехаш аьннай дIалпанико федеральни правительства Бакьта. Кеннеди вер официально тохкаш йолча Уорреиа комиссега «харц теший дотькъамаш» делар разведывательни управление цу сбахьанийца комиссе аьлар. Оссвальда американски разведывательни учрежденешта вIакхха бувзам а бая. аьнна. Керлача Орлеана прокурора йоах. Оссвальд ЦРУ агонерча Ануги яхача ваиабазерча дешара центре хийч а пах вола разведка агент ва.

НИГЕРЕРЧА СОБЫТЕХ ЛАЬЦА

ЛОНДОН, 21 сентябрь. (ТАСС). Бенина ваппос селхан дIакхайкадир Нигерера Юкьерча — Малхбузен область Бенин яха Республика я. яхаш хоам бу Рейтера агентства.

Цунах лаьца заявлени яь Малхбоален Нигере эскара областа керттера гороx Бенин хьаьаьначун тIехьагIа Юкьерча Малхбоален области военни администратерахза хьожаиача майора [illegible]. Ше къамаьл, веш майора Окопкос аьлар. «дерригача тIема гIулахкий хьакъехьа деш дар», хоаш махкадара, укх шера май бутт чакхболаш федерацех хьа а къаьста шийи лоIамера Биафра Республика а лаьпа дIакхайкарча Малхбоалеи Нигерерча Iаьдала дага а пуйлаш ду аз».

Дукха ха йоацаш Киншасе чакхъяьннача африкански цхьоагIои Организацие ассамблен хаэкхьара зьрхIар баьт эгIара ахт. нигерийски кризис дIадерзорха аьх африкански пачхьалкхашна кертe хаттараш юкье а белаш йола лаьрхIа комитет вIашагIъеллар.

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозни доадамо йоачан а йоалаш, хувалуш мордаш хургья. Малхбоалехьара лаьгIо мух лыкхаргба. Температура дийнахьа 16—21 градуси бийсанна 8—13 градуси йIоахал хургья.

24-чен 25-чен сентябре хувалуш моркаш хургья, хьалхарча дIакхьаIа доаиача хана долам бохаш тоеIа делхарга, цхьайолча моттигашка доаш хургья. Мух кьулбамалхбоалехьара цкъаза лаьгIа тIаккха гIаьхха чьекхаргба. Температура бийсанна 8—13 градуси дийнахьа 15—20 градуси (25 сентябре 20—25 градус) йIоачал а йолаш хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

21 сентябрь, 1967 шу.

РАДИО: 4.30 — Цона-ГIалгIайчен дакъ. талалдерпо (нохчий меттала) 6.45 — Ашараш. 6.20 — «Тханаш» 7.00 — Москва 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 9.15 — «Сердало» газета обзор. 9.25 — Ашараш. 9.35 — «ДоттагIий» яха передача [illegible] (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.05 — «Тиора талгIени» яха литературни передача (гIалгIай меттала). 16.30 — Ашараш. 16.30 — «Къонаш» (эрсий меттала). 17.00 — «Зори Кавказа» яха радиожурнал 18.00 — Москва. 18.20 — Вийте латт коммунист Двойников (эрсий меттала). 18.30 — Илланаш. халхарIа ашараш, халхара ашараш. 19.00 — Москва.

УКВ: 9.10 — «Сакъердаме оагIонаш» яха передача. 9.30 — «Майски бийсе» яха музыкально - литературни передача. 10.20 — «Синах дийцар кIаьнко» яха берашта йола радиопьеса. 11.10 — «Овод» кинофильма гIаи Шостаковича сюита. 16.00 — «И. С. Козловский» яха концерт-очерк. 18.50 — «Воча хилар» яха Анри Барбюса новелла. 19.14 — «Музыкальни вIашагIкхетар» яха передача. 20.14 — «Сомадаьккха зхь» яхача спектакле монтаж (нохчий меттала). 21.20 — «Ирзаз йиш» яха концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 16.00 — Берашта йола фильм. 17.00 — «Октябре чаькъане». Беседа (гIалгIай меттала). 17.25 — Дунен майнашта юкье латтача хьалах йола къамаьл. 17.40 — «Узеир Гаджибеков» яха концерт.фильм. 18.25 — Киноцакъбера клуб. 19.20 — ЭКСПО-67 — Центральни телевидени. 19.30 — Мосфас РСФСР кином — Центральни телевидени. 20.30 — Телевидени керманараш — Центральни телевидени. 21.00 — «Тхьаьна кхахлагIчуна гопаш из тоьх» яха художествении фильм.

ТХА ГАЗЕТ

дешарашкей яздерашкей

1968 шера «Сердало» газет язде

Подписка дIаэц предприятешкарча общественни распространителаша, учреждененшка, дешара заведенешка, бувзама отделенешка, почтамташка, «Союзпечата» подписка пункташка.

ШОАЙ ХАННАХЬА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТ ЯЗДЕ ДИЦ МА ЛЕЛАШ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина ущамн, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-66; редактора зам. 3-39-11; белхашла секретара — 3-34-38; партийни вахарех, культурах промышленностех отделий — 3-42-30; юрта бохамех письмой отделий — 3-42-25.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-66; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-25.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05326. Заказ № 472.